

Muudatused kinnitas 23.10.12 EHS eesti raskeveohobuste
kasvatajate haruseltsi juhatus.

Kinnitan: Krista Sepp / EHS tegevdirektor
allkirjastatud digitaalselt

EESTI RASKEVEO TÕUGU HOBUSTE JÕUDLUSKONTROLL

Seaduslik alus

Eesti raskeveo tõugu hobuste jõudluskontrolli viiakse läbi vastavalt Põllumajandusloomade aretuse seadusele, Loomakaitse seadusele, eesti raskeveo tõugu hobuste säilitus- ja aretusprogrammile, sh Aretuslooma jõudlusandmete ja geneetilise väärtuse hindamistulemuste kasutamise korrale ning Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnustamise korrale, FEI määrustikule.

Mõisted

Jõudluskontroll on hobuste jõudlus- ja põlvnemisandmete regulaarne kogumine, registreerimine, töötlemine, säilitamine ja analüüsimine tema geneetilise väärtuse hindamiseks;

Jõudlusandmed on jõudluskontrolli läbiviimisel kogutud andmed;

Suguhobune – täkk või mära;

Suguhobuste jõudluskatsed – vastavalt juhendile läbi viidud katsed suguhobuste võimete väljaselgitamiseks;

Piirkondlik ülevaatus – aretajate poolt eri piirkondades organiseeritud noorhobuste jõudluskontroll;

Finaalülevaatus- Eestis toimuv üleriigiline noorhobuste või suguhobuste jõudluskontroll;

Noorhobune – 2 kuni 6 aastane täkk, mära või ruun.

I. Aretuslooma põlvnemis- ja jõudlusandmete kogumise, nende õigsuse kontrollimise, töötlemise ja säilitamise kord

1. Jõudluskontrolli eesmärgid ja alustamise tingimused

Eesti raskeveohobuste jõudluskontrolli eesmärk on jõudluskontrolli läbinud hobuste kohta andmete kogumine, töötlemine, aretajatele valikute tegemiseks informatsiooni andmine ning võimalusel aretusväärtuste määramine.

Jõudluskontrolliga on tegu juhul, kui antakse hinnang varsa arengule ja üldmuljele, hinnatakse noorhobuseid või suguhobuseid, katsetatakse hobuseid rakendis või rakendispordivõistlustel.

Jõudluskontrolli jõudlusandmete kogumist võib teostada Eesti Hobusekasvatajate Seltsi poolt tunnustatud jõudlusandmete koguja.

Jõudluskontrolli teostatakse järgmiste etappidena:

1.1. varsa areng ja üldmulje;

Varsa hindamise juures arvestatakse tema arengut, jalgade ehitust ning üldmuljet.

1.2. 2 kuni 6 aastaste noorhobuste hindamine;

Kahe kuni kuue aastaste noorhobuste hindamine toimub vastavalt Noorhobuste hindamise juhendile.

1.3. suguhobuste (alates kuuendast eluaastast) hindamistulemused ülevaastustel, võimalusel koos järglaste hindamisega;

1.4. eesti raskeveohobuste katsed rakendis (hobuste sõidu- ja veokatsed);

Eesti raskeveohobuste katsed rakendis toimuvad vastavalt eeskirjale ning koostatud juhendile kolme aastastele ja vanematele hobustele.

1.5. Ratsaspordivõistlused.

Jõudluskontrolli tulemustena arvestatakse ratsaspordi ühe ala, rakendisport, võistlustulemusi.

2. Jõudlusandmete kogumise ajavahemik

2.1. varsa areng ja üldmulje - ajavahemik sünnist kuni varsa kuue kuuseks saamiseni;

2.2. 2 kuni 6 aastaste noorhobuste hindamine;

2.3. suguhobuste hindamine – alates kuuendast eluaastast;

2.4. eesti raskeveo tõugu hobuste katsed rakendis (hobuste sõidu- ja veokatsed)- alates kolmandast eluaastast;

2.5. rakendisportivõistlused – alates neljandast eluaastast.

3. Põlvnemis- ja jõudlusandmete kogumine ja registreerimine

Põlvnemisandmete kogumine ja registreerimine toimub hobuste jõudlusandmete registreerimisel jõudluskatsete ja võistluste protokollides. Protokollides olevad tulemused kantakse eesti raskeveo tõugu hobuste elektroonilisse tõuraamatusse.

Hobuse põlvnemisandmeid kontrollitakse hobuse passist (enne 01.01.1998 aastat sündinud hobustel võib olla põlvnemistunnistus). Jõudlusandmete registreerimise aluseks saavad olla vaid protokollid, mida säilitatakse EHSi büroos. Teise organisatsiooni andmebaasis olevad andmed ei saa olla jõudlusandmete tõendamise aluseks.

Jõudluskatsete algdokumendid kogutakse ja säilitatakse EHSi büroos. Võistlustulemuste andmete registreerimisel kasutatakse lisaks EHSi poolt kogutud andmetele veel Eesti Ratsaspordi Liidu andmebaasis olevaid andmeid.

4. Jõudluskontrolli algarvestuse dokumendid

Jõudluskontrolli algarvestuse dokumentideks on koostatud hindamislehed, eeskirjad ja juhendid:

- Eesti raskeveo tõugu hobuste hindamise juhend (lisa 1)
- Hobuse hindamisleht (lisa 2)
- Hobuste sõidu- ja veokatsete eeskiri (lisa 3)
- Hobuste sõidu- ja veokatsete juhend (lisa 4)

Eesti Ratsaspordi Liidu võistlusmäärustikud on kättesaadavad ERL kodulehel www.ratsaliit.ee

5. Jõudlustunnuste geneetiline hindamine, tõugude geneetilise hindamise meetodika, indeksid

Jõudlustunnuste geneetilist hindamist ja indeksite arvutamist piirab hobuste väike arvukus, puudub jõudlustunnuste geneetilise hindamise meetodika. Eesti raskeveo tõu geneetilise hindamise osas tehakse koostööd Eesti Maaülikooli Geneetikalaboriga.

6. Välimiku tunnuste geneetiline hindamine, tingimused, standardid, grupeerimised ja tunnused

Välimiku tunnuste geneetilist hindamist piirab hobuste väike arvukus. Eesti raskeveo tõu välimiku tunnuste geneetilise hindamise osas tehakse koostööd Eesti Maaülikooli Geneetikalaboriga.

7. Erinevate välimikuosade hindamiskriteeriumid, nõuded, mudelid ja standardid, indeksid, nende arvutamise meetodika

Nõuded eesti raskeveohobuse tüübile ja välimikule on toodud aretusprogrammis.

Hobuse arengu hindamiseks kasutatakse hobuste mõõtmisandmeid. Jõudluskatsetel võetakse järgmised mõõtmed: turjakõrgus, rinnaüumbermõõt ja kämblaüumbermõõt, vajadusel üksikute kehaosade mõõtmed (selja kõrgus, laudja pikkus ja laius, rinna sügavus ja laius jt).

Hobuse välimikku hinnatakse eest-, kül- ja tagantvaates.

Hobusel peab olema tehtud ühe kuu jooksul enne finaalulevaatust tervisekontroll. Tervise või pärilike vigadega hobuseid ei hinnata. Hobust, kellel esineb mõigasluu, pätk, kõrivilistamine, künahaukamine või jänesekand, üldjuhul ei hinnata ja teda ei tohi kasutada suguhobusena. Jänesekannaga hobusel, kellel on väljendunud väga hea tõutüüp ja kõrge jõudlus, võib välimikku hinnata, kuid mitte kõrgemalt kui 4 punktiga.

Piirkondlikel ülevaatustel ja finaalulevaatustel hinnatakse järgmiseid valiku tunnuseid:

- a) tüüp
- b) kehaehitus
- c) jalad
- d) samm
- e) traav

f) üldmulje

Hindamine toimub numbriliselt, 10 punkti süsteemis.

Hinnete sõnalised väljendused on:

- 10 = suurepärane
- 9 = väga hea
- 8 = hea
- 7 = küllalt hea
- 6 = rahuldav
- 5 = piisav
- 4 = puudulik
- 3 = küllaltki halb
- 2 = halb
- 1 = väga halb
- 0 = hindamata

8. Aretuslooma põlvnemis- ja jõudlusandmete õigsuse kontroll, töötlemise ja säilitamise kord, kättesaadavus.

Aretuslooma põlvnemis- ja jõudlusandmete õigsuse kontrolli, töötlemise ja säilitamise korra, andmete kättesaadavuse eest vastutab juhatus.

Aretuslooma põlvnemisandmete õigsust kontrollib tõuraamatupidaja. Jõudlusandmete õigsust kontrollib tõu- ja hindamiskomisjon jõudluskontrolli protokollide alusel.

Kontrollimise aluseks on järgmised dokumendid:

1. hobuse pass
2. hindamislehed
3. jõudluskatsete protokollid

Andmeid säilitatakse tähtajatult ning on kättesaadavad EHSi büroos, kodulehel www.ehs.ee ja aastaraamatus.

9. Andmete säilitamine, kontroll ja vastutus.

Tõuraamatusse kantud andmete säilitamine on tähtjatu, kontroll ja vastutus lasub EHS juhatusel.

II. Andmed laboratooriumi kohta, kus tehakse jõudluse määramiseks vajalikke analüüse

Eesti raskeveohobuste jõudluse määramiseks vajalikke analüüse laboratooriumites ei teostata.

III. Aretuslooma jõudlusandmete ja nende hindamistulemuste avaldamise kord

Seaduslik alus ``Aretuslooma jõudlusandmete ja nende hindamistulemuste avaldamise korrale`` on toodud aretusprogrammi ``Õiguslikud alused`` osas.

Jõudluskontrolli andmed avaldatakse jõudluskatsete ja võistluste protokollides ning peale jõudluskatseid 14 päeva jooksul Seltsi kodulehel www.ehs.ee ning ilmuvas EHS aastaraamatus .

Kõigi jõudluskatsete tulemused kantakse omaniku soovil hobuse passi.

Avalikustamise kontroll lasub EHS juhatusel ja vastutus tegevteenistusel.

IV. Jõudlusandmete kogumise koolitusprogrammid ning jõudlusandmete koguja tunnistuse saamise nõuded ja tunnistuse väljaandmise kord

Praktilised jõudlusandmete kogumise koolitusprogrammid viiakse läbi piirkondlikel hobuste hindamistel hindamiskomisjoni liikme poolt. Jõudlusandmete kogumise koolitusi viiakse läbi koostöös Järvamaa Kutsehariduskeskuse ja Eesti Maaülikooliga.

Jõudlusandmete kogumise koolitusprogramm lähtub eesti raskeveohobuste säilitus- ja aretusprogrammist, koolitusprogrammi kestvus otsustatakse koolitaja poolt.

EHS väljastab koolitatud jõudlusandmete kogujale tunnistuse (lisa 5), kus on kirjas jõudlusandmete koguja tunnistuse kehtivuse aeg.

Enne kehtivusaja lõppu võib kehtetuks tunnistada jõudlusandmete koguja tunnistuse eesti raskeveohobuste kasvatajate haruseltsi juhatuse otsusega.

Jõudlusandmete kogumise koolitusprogrammide läbiviimise eest vastutab EHS juhatus.

Andmeid säilitatakse tähtajatult ja kontrolli teostab EHS juhatus.

Eesti raskeveohobuste hindamise juhend on aluseks eesti raskeveohobuste hindamisele ülevaatusel.

Eesmärk: eesti raskeveo tõugu noor- ja suguhobuste hindamine, valik ja aretusväärtuse määramine.

Osavõtjad: eesti raskeveo tõugu hobused alates teisest eluaastast.

Hobustega peab kaasnema hobuse identifitseerimist võimaldav dokument (pass), mis tuleb esitada hindamiskomisjonile enne ülevaatuset.

Hobuste arv ülevaatusel ei ole piiratud. Piirkondliku ülevaatuset saab korraldada, kui on hinnata vähemalt kolm noorhobust.

Hindamine

Hinnatakse 10 punkti süsteemis järgmiste tunnuste alusel:

- Tüüp
- Keha
- Jäsemed
- Samm
- Traav
- Üldmulje

Hindamine toimub kolmnurksel esitusväljakul käekõrval.

Hobuselt võetakse enne hindamist kolm mõõdet (turjakõrgus, rinnaümberrõõm, kämbelümberrõõm), mis kantakse hindamislehele. Suguhobuste hindamisel on soovitatav esitada hobuseid koos järglastega.

Hindamistulemuste arvestamine toimub järgnevalt: kõrgem auhind määratakse hobusele, kes hinnatavate tunnuste osas on saanud 8 punkti ja rohkem. I auhind – kõik 7 punkti, või 2 hinnet üle 7 punkti, siis võib olla üks hinne 6 punkti. II auhind – kõik 6 punkti (või 2 hinnet üle 6, siis võib üks hinne olla 5). Lõpliku hinde iga hinnatava tunnuse osas kinnitab hindamiskomisjon.

Hindamiskomisjon: EHS eesti raskeveohobuste kasvatajate haruseltsi poolt kinnitatud hindamiskomisjon. Hindamiskomisjon on vähemalt kahe liikmeline.

Ülevaatusel saab osaleda hobustega, kes tuuakse ülevaatusel tallist, kus ei ole esinenud hobuste nakkushaigusi viimase 4 nädala jooksul. Sama põhimõtte kehtib ülevaatuset korraldaja kohta.

Piirkondlike ja finaali-ülevaatuset toimumise ja tulemuste kohta avaldatakse informatsioon EHS kodulehel .

HOBUSE HINDAMISLEHT

LISA 2

.....
koht / kuupäev

HINDAJA: .....

HOBUNE: .....

Sünniaeg ja värvus:

Aretaja:

Omanik:

Põlvnemine: I.

E.

EI.

Mõõdud: .....

HINDAMINE

PUNKTE

1. TÜÜP ....

tõutüüp.....

sugutüüp .....

2. KEHA ....

3. JALAD ....

esijalgade korrektsus.....

tagajalgade korrektsus.....

käigu korrektsus.....

4. SAMM ....

5. TRAAV ....

6. ÜLDMULJE ....

Sõnaline iseloomustus:

.....
.....
.....
.....
.....
HINDAJA: .....

(allkiri)

PUNKTID HINDAMISEL:

10- suurepärane, veatu	6-keskmine, piisav	2-väga halb
9- väga hea	5-rahuldav	1-mittearvestatav
8- parem kui hea	4-mitterahuldav	
7- hea	3-halb	

Katsed viiakse läbi 1km traavidistantsil, 1 km sammudistantsil ja kombineeritud veokatsena eesti, tori ja eesti raskeveohobustele. Noorhobuste arvestusse kuuluvad kolme-ja nelja aastased hobused. Noorhobuste klassis startivad hobused läbivad vaid traavi- ja sammudistantsi. Vanemate hobuste arvestusse kuuluvad viie aastased ja vanemad hobused. Vanematele hobustele peetakse koondarvestust kolmevõistluses: traavidistantsi, sammudistantsi ja kombineeritud veo kokkuvõttena ning lisaks kahevõistluses traavi – ja sammudistantsil.

Katsed viib läbi kohtunikekogu koosseisus:

1. peakohtunik
2. rajakohtunikud
3. lähetaja
4. loomaarst

Loomaarst kontrollib enne jõudluskatseid hobuse tervislikku seisundit. Hobune peab olema terve, esineda ei tohi vigastusi ega longet, täkul peavad olema väljendunud sugupoole tunnused, korras peavad olema silmad ja hambumine. Hobuste võib katsetele tuua tallist, kus ei ole 4 nädala jooksul esinenud nakkushaigusi.

Hobuste stardijärjekorra ja kellaaja määrab kohtunikekogu vähemalt 1 tund enne katsete algust. Rajal on korraga kaks hobust.

Katsed viiakse läbi üldjuhul ühel päeval, traav ja samm viiakse läbi samas rakendis.

Hobused läbivad enne starti tervisekontrolli. Katse tulemus teadustatakse peale iga katse lõppu.

Katsetel kehtestatud reeglite rikkujaid karistatakse hoiatusega. Peale kolmandat hoiatust on peakohtunikul õigus tühistada katse tulemus.

Hoiatus antakse vale allüüri, korduvate jalavahetuste, finiši läbimine vales allüüris.

Kahe- või kolmevõistluse arvestuses selgitatakse paremusjärjestus kogutud punktide summa alusel.

- TRAAV

Viiakse läbi 1 km distantsil kummiratastega sõiduvankril veotakistusega 35 Kg st. vanker koos võistlejaga kaalub 500 kg, eesti hobusele 400 kg.

Reeglite rikkumised :

1. pikk galopp -13 ja rohkem hüpet;
- 2.lühike galopp -4... 12 hüpet, neljanda korra ajal;
- 3.jalavahetus - 1...3 hüpet ,viienda korra ajal;
- 4.finiši läbimine vales allüüris.

○ SAMM

Viikase läbi 1 km distantisilt kummiratastega sõiduvankril veotakistustega 100 kg.

Sõiduvankri järgi haagitakse vankri taha 100 kg kaaluv kelk.

- Reeglite rikkumised:
1. pikk traav - 7 ja rohkem traavisammu järjest;
  2. lühike traav - 4...6 sammu, neljanda korra ajal;
  3. jalavahetus - 1 ...3 sammu, viienda korra ajal;
  4. finishi läbimine vales allüüris.

○ KOMBINEERITUD KAUGUSVEDU

Kombineeritud kaugusvedu viiakse läbi veokelguga, liikumise alustamisel on kelk tõstetud rullikule.

1. Koorem veojõuga 240 Kg (kelgu raskus 600 kg) läbitakse 150 meetrit,
2. Koormale lisatakse 200 kg st., läbitakse 50 m.

Kombineeritud veo katse ajal on keelatud piitsa kasutamine keelatud.

Hobusega rajalt lahkumine on keelatud. Kombineeritud veo korral võib võistleja kõndida veokelgu kõrval. Hobuse suu kõrvalt juhtimine on keelatud.

Kombineeritud kaugusvedu korraldatakse vanematele hobustele.

○ PUNKTIDE ARVESTUS

TRAAV

Aeg 2.30 annab 15.00 punkti. Iga sekund üle 2.30 võtab 15-st punktist maha

0,10 punkti; iga sekund alla 2.30 lisab juurde 15-le 0,10 punkti.

Aeg	punktid			
4.00	6.00	....	3.10	11.00
3.50	7.00		3.00	12.00
3.40	8.00		2.50	13.00
3.30	9.00		2.40	14.00
3.20	10.00 ...		2.30	15.00

Paremusjärjestus arvestatakse kogutud punktide alusel, parim tulemus saavutab suurema tulemuse punktides.

SAMM

Aeg 8.00 minutit annab 15 punkti, iga sekund peale 8.00 võtab maha 15-st 0,04 punkti, iga sekund alla 8 minuti annab juurde 0,04 punkti.

Aeg	punktid
10.10	9.80
10.00	10.20
9.50	10.60
9.40	11.00
9.30	11.40
9.20	11.80
9.10	12.20
9.00	12.60
8.50	13.00
8.40	13.40
8.30	13.80
8.20	14.20
8.10	14.60
8.00	15.00
7.50	15.40

Paremusjärjestus arvestatakse kogutud punktide alusel, parim tulemus saavutab suurema tulemuse punktides.

KOMBINEERITUD VEDU

Kaugusvedu 150 m + 50 m. Veokelgu algkaal tori ja eesti raskeveo hobustele on 600 kg ja eesti hobustele 400 kg. Punktiarvestus 150 m – 5 punkti + 50 m 5 punkti, maksimaalne punktisumma kombineeritud veos on 10 punkti.

Jõudluskatsed viiakse läbi vastavalt kombineeritud sõidu-ja veokatsete eeskirjadele.

Eesmärk: Eesti raskeveo tõugu hobuste jõudluse hindamine
rakendis ja täkkude tunnustamine

Juhendis märgitakse toimumise aeg, koht, korraldajad ning hobuste vanuseline sihtrühm, kellele jõudluskatseid korraldatakse.

Juhendis märgitakse ära, kes juhatab ja moodustab kohtunikekogu.

Juhendis märgitakse ära võistlusklassid.

Näiteks: I 5 a. ja vanemate hobuste kolmevõistlus

Alad : 1 km traav, 1 km samm ja kaugusvedu kelguga, mille algaal on tori ja eesti raskeveo tõul 600 kg ja eesti tõul 400 kg (150m + 50 m)

II 5 a. ja vanemate hobuste kahevõistlus

Alad : 1 km traav ja samm

III 3 ja 4 aastaste noorhobuste kahevõistlus

Alad : 1 km traav ja 1 km samm

Juhendis märgitakse ära osalejate auhindamine tulemuste alusel.

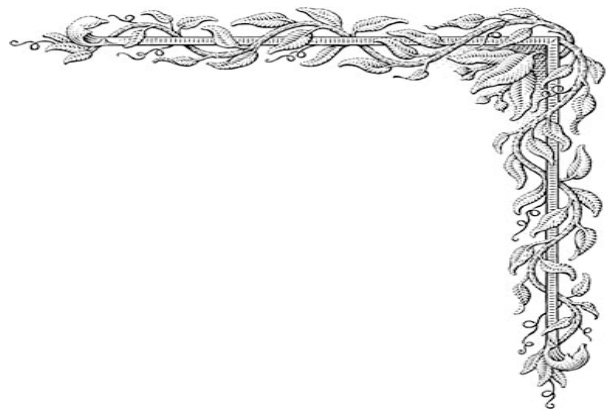
Juhendis märgitakse ära võimalikud toetused, mis aitavad kaasa noorhobuste jõudluskatsetel osalemisele, sugutäkkude kandidaatide esitamisele jõudluskatsetel ning hobukultuuri edendamisele.

Juhendis märgitakse ära veterinaarsed nõudmised vastavalt hobuste sõidu- ja veokatsete eeskirjale.

Juhendis märgitakse ära hobuste jõudluskatsetele registreerimise tähtaeg ja vajalikud andmed ning katsete toimumise ajakava.

Hobuste sõidu-ja veokatsete juhendi kinnitab igal aastal EHSi juhatus.

Sõidu- ja veokatsete juhend avaldatakse EHSi kodulehel.

EESTI HOBUSEKASVATAJATE SELTS

EESTI RASKEVEO HOBUSTE KASVATAJATE HARUSELTS

T U N N I S T U S

TUNNUSTATUD EESTI RASKEVEO HOBUSTE
JÕUDLUSANDMETE KOGUJA

nimi , isikukood

Tunnustus kehtib .... kuni .... .

EHS EESTI RASKEVEO HOBUSTE KASVATAJATE HARUSELTSI
JUHATAJA

.....

... .. 2012,

Tori

